

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Alexander III. a Panormit. Archiepiscopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

Lucæ; nam intelligi debent metaphoricè de usura spiritualium bonorum, vel virtutum, ut latius constat *ex eodem cap. 25.* quinimodò et si in sensu naturali, vel rerum naturalium parabola illa acciperetur, facile responderi posset verbum *usura*, non esse accipiendum de usura reprobata & injusta, sed de lucro justo; unum enim, & alterum sensum habere potest usuræ nomen, ut textum illum exposuerunt Sotus, Molina, & Aragon supra laudati. Nec obstant juris Cæsarei testimonia, ubi usuræ permittantur; nam usuræ jure civili tollerantur, non tanquam justæ, sed tanquam impunitæ, ut supra notavi. Nec tandem obstant textus in dict. *cap. conquestus*, *cap. salubriter hoc titulo*, quorum veram interpretationem dabimus in eorum commentariis. Nec tandem obstat, quod ultimo loco expendebamus: videlicet in præsentī casu imponendam esse pœnam pecuniariam, seu temporalem; nam et si in præsentī usurarii manifesti tantum priventur communione Ecclesiæ, tamen non negatur aliis pœnis ecclesiasticis, & secularibus eos afficiendos esse, ut dicemus infra in *cap. præterea*.

14. Sed supra traditis obstat textus in *cap. 3. de fidejuss.* in illis verbis: *Præsentium quoque auctori-*

tate injungimus, ut si debitum, vel accessiones ille Exponegaverit, consuetudine, qua est legi contraria, nitor non obstante, juramentum calumnia subire cogatur. *cap. 3. de tur.* Ex quibus expressè deducitur, fidejussorem fidei non solum teneri in sortem principalem, verum & in accessiones, id est in usuras; siquidem usura dicitur accessio, *l. frumenti, Cod. de usur. l. final in fin. Cod. de jure dot.* Igitur quia usuræ non sunt improbatæ per sacros canones. Cui difficultati satisfaciendum est asserendo, verum esse fidejussorem in sortem principalem acceptum jure civili etiam in usuras teneri, ut in eo textu probavi; attamen in eo textu Pontifex per accessiones non usuras intellexit, sed pœnam obligationi principali adjectam, ut fructus prædiorum, vel arborum, seu pensiones domorum. Quæ omnia accessionum nomine continentur, ut probat Leothard, *de usuris questione 1. num. 2.* Etiam opponi possunt textus in *cap. 1. de feudis*, junctis adductis in ejus commentario, *cap. per vestras, de donat. inter. junctis ibi notatis; can. 20. Concil. Niber.* cum ibi adductis, *cap. quoniam 47. dist. cum dicto*

Leothardo *de usuris*

quest. 3.

CAPUT IV.

Alexander III. ^a Panormit. Archiepiscopo.

Super eo verò, quod à nobis tua devotio postulavit, utrum possit in recipienda pecunia ad usuram fieri dispensatio, ut pauperes, qui in ^b Sarracenorum captivitate tenentur, per eandem possint pecuniam liberari; præsentibus tibi literis diximus respondendum, quòd cum usurarum crimen utriusque Testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam non videmus adhibendam, quia cum Scriptura sacra prohibeat vel pro alterius vita ^c mentiri, multò magis est prohibendus quis, ne pro ^d redimenda vita captivi usurarum crimine involvatur.

NOTÆ.

- ^a *Panormitano.*) Ita etiam legitur in prima collectione: *sub hoc tit. cap. 3.* & post Concil. Lateran. *part. 16. cap. 1.* De Panormitana Ecclesia jam nonnulla adduxi in *cap. 4. de elect.*
- ^b *Sarracenorum.*) Nam paulò antè tempore Alexandri III. tota ferè Sicilia occupata erat à Sarracenis, cum quibus Siculi his temporibus sævum bellum gerebant, ut post alios refert D. Rochus Pitro *tom. 1. Sicilia sacra, in notitia Panormit. Ecclesia, anno 819.*
- ^c *Mentiri.*) *Cap. is autem 4. 22. quest. 2. c. si quis coactus 3. 22. quest. 5.* plura Theophilus Raynaud. *tom. 14. tract. de restrict. mentali, cap. 2. ex num. 16.* Alb. Gentilis *de abusumendacii, c. 13.* D. Joseph. de Retes *lib. 7. opuscul. cap. 3.* qui latè agunt de mendacii officioso, & quando liceat amphibologicis clausulis uti.
- ^d *Redimenda.*) Et ita nec etiam pro pia causa licet usuram exercere, quia non sunt facienda mala, ut inde eveniant bona; licet legamus aliquando in belli subsidium pecuniam Ecclesiæ accipi à Principe sæculari sub annuo censu, non sub specie mutui, sed precarii, ut in Concilio Lepriensi sub Zacharia I. Concilio Ratisbonensi sub eodem: notavit Cironius *ad tit. de precariis.* Inde apud Antiquos valde dubitarum fuit de montibus Pietatis. Est autem mons pietatis cumulatús à D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. V.*

ris acervus, qui sublevandis per mutuam miseris pauperum destinatur ea lege, ut mutuarius pignoribus datis pro securitate, exiguum aliquid solvat pro quantitate accepta. Et Cajetanus *3. tom. opusc. de monte Pietatis*, Sotus *lib. 6. de justit. qu. 1. artic. 6.* tenuerunt hujusmodi montem pietatis illicitum esse, quia jam recipitur aliquid ratione mutui ultra sortem principalem. Sed contraria sententia, immò licitum esse, verior, & receptor est, & etiam approbata per Sixtum IV. Innocentium VIII. Jul. II. Leonem X. in Concil. Lateran. *sess. 10.* & per Trident. *sess. 22. de reform. cap. 8.* ubi inter alia pia opera montes isti recensentur. Eorum æquitatem, & justitiam defendunt Molina *de just. tract. 2. disput. 325.* Lugo *eod. tract. disput. 25. numero 188.* Castropalao *eod. tract. disput. 4. num. 24.* Azor. *3. part. instit lib. 5. cap. 9. quest. 2.* & *cap. 22. quest. 4.* Scaccia *de commerciis, §. 1. quest. 1. num. 461.* Sarmiento *lib. 7. select. cap. 2. num. 13.* Leothardus *de usuris q. 22.* Aravio *in qq. moral. disput. 1. de statu civili. qu. 6.* Lessius, & alii apud Gibalinum *de usuris lib. 4. cap. 7. art. 2.*

COMMENTARIUM.

Cum usurarum prohibitio à jure naturali, & divino proveniat, non potest Pontifex, vel alius supremus Princeps dispensare, permittereve

G g 2

usurarum

usurarum exercitium, cum juri naturali, aut divino refragari ullus legislator non possit; *cap. sunt quidam 25. questione 1. cap. non debet, de consanguin. & affin. l. eas, ff. de capite minor. facit Cicero lib. 2. de natura Deorum, ibi: Universam autem naturam nulla res potest impedire. Et lib. 3. de republic. ibi: Huic legi nec derogari fas est, nec abrogari ex hac aliquid licet, nec tota abrogari potest, nec verò aut per Senatum, aut per populum solvi hac lege possumus: nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia post; sed in omnes gentes, & omni tempore una lex, & sempiterna erit immutabilis.* Quæ verba maximè cum laude refert Lactantius Firmianus *de vero cultu Dei lib. 6. cap. 8.* pro qua sententia facit etiam legem à superiore latam inferiorem abrogare non posse, *cap. cum inferior, de majorit. & obed.* Unde cum Deus hujus legis divinæ, & naturalis auctor sit, *cap. 1. de summa Trinit. cap. incommutabilis 22. quest. 4.* oportet legem ab eo latam immutabilem esse. Quare rectè in præfenti docetur, non posse Pontificem dispensare, ut pro redimendis Chri-

stianis captivis à Sarracenis usuræ exerceantur, quia etiam prætextu boni malum fieri non debet, *cap. non est putanda 27. quest. 1. cap. nec arbitris 22. quest. 2. docuerunt Covarr. lib. 3. var. cap. 1. num. 8. Lupus, Antoninus, & alii, quos laudat & sequitur Gibalinus lib. 1. de usur. cap. 7. art. 8. consuet. 2. Majolus dier. canonic. colloq. 1. de pers. s. d. ludeorum.* Inde etiam inferitur, nullà consuetudine utcumque immemorabili, induci posse, ut usurarum exercitium licitum sit. *Clement. unic. in fine princip. hoc tit. argumento capitis finalis, de consuet. docent Covar. ubi supra, Conradus de contract. quest. 25. Lupus de usur. comment. 4. §. 4. num. 7. Majolus ubi proximè: quod intelligendum est quoad forum internum, in quo consuetudo non excusat quoad Deum: in foro verò contentioso respectu penæ temporalis longè diversum erit; nam ab ea procul dubio excusabitur, qui prætextu consuetudinis usuras extorquet, argumento textus in l. quis sit fugitivus 17. §. apud Labeonem, vers. Ego puto, ff. de adilit. edict. ubi notavit Bartolus.*

CAPUT V.

Idem ^a Salernitano Archiepiscopo.

CUM tu, sicut asseris, manifestos usurarios, scilicet qui in illo peccato decesserint, communionem altaris, & ecclesiasticam, juxta decretum nostrum, quod nuper in ^b Concilio promulgatum est, præceperis sepulturam privandos, donec reddatur, quod tam pravè receperant: quidam eorum dicunt, ad solvendas perceptas usuras proprias non sufficere facultates: alii verò promittunt partem usurarum, quas habent præ manibus, reddituros; sed usuras alias, quas extorserant, cum de his possessiones comparatae sint, & eorum filiis, vel parentibus tradita, se non posse reddere contententur. Alii verò ad excusandas excusationes in peccatis, imprudenter affirmant, illas dumtaxat usuras restituendas, quæ sunt post ^c interdictum nostrum receptæ, nec aliquos ad solvendas usuras, quas ante interdictum nostrum receperant, debere compelli. Super his duximus t. d. respondendum: quod si ante, si post interdictum nostrum usuras extorserint, cogendi sunt per penam, quam statuimus in Concilio, eas his, à quibus extorserint, vel eorum hæredibus restituere: vel his non superstitibus, pauperibus erogare, dummodo in facultatibus habeant, unde ipsas restituere possint; cum juxta verbum Beati ^d Augustini, non remittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. Illi autem, qui non habent de facultatibus, de quibus usuras valeant restituere, non debent illam penam multari, cum eos nota paupertas evidenter excuset. ^e Possessiones verò, quæ de usuris sunt comparatae, debent vendi, & ipsarum pretia his, à quibus usuræ extortæ sunt, restitui, ut sic non solum à poena illa, sed etiam à peccatis possent, quæ per usurarum extorsionem incurrerant, liberari.

NOTÆ.

^a *Salernitano.* Ita etiam legitur in prima collectione *sub hoc tit. cap. 3. & post Concil. Lateran. part. 16. cap. 1. de Salernitana dicecelsi egi in cap. 1. de offic. judic.*

^b *Concilio.* Lateranensi, relato supra in cap. 3.

^c *Interdictum nostrum.* Quæ excusatio vera esset, si prohibitio hæc usurarum proveniret ab hoc Concilio Lateranensi, ex traditis in cap. *ex literis, de consis.* Sed in præfenti casu omnino irrationabilis erat, cum præfens prohibitio sit juris naturalis, & divini, ut probavi supra in cap. 3.

^d *Augustini.* *Epist. 54. ad Macedonium:* ex qua citant verba hæc Carnotensis *part. 13. Decret. cap. 4. & part. 15. cap. 25.* Gratianus in cap. 1. 14. *quest. 6.* Bonifacius VIII. in *regul. peccatum, de R. l. lib. 6.*

^e *Possessiones.* Quarum dominium non ad solventem usuras spectat, sed ad usurarium, quia res emptæ ex pecunia aliena, veluti Titii, non sit Titii, sed mea, in meoque dominio manet, *l. si ex ea pecunia 6. l. si ut proponis 8. Cod. de R. V. l. ex pecunia 12. Cod. de jure dot. l. final. Cod. de ser. vo pign. dato, l. 49. tit. 5. part. 5.* notavi in cap. *inquirendum 4. de pecul. cleric.* Unde nec bona usurarii, etiam ex ipsis usuris emptæ, sunt tacite hypothecata pro usurarum restitutione, *l. quamvis 17.*